

Семей медицина университеті
Қазіргі заманғы қазақстан тарихы және ЖББП кафедрасы

СӨЖ

Тақырыбы: Тіл философиясы XXғ. философияның феномені ретінде. (герменевтика, структурализм, неопозитивизм)

Орындаған: Ахмет А.Х.

Топ: 236

Тексерген: Рыманов Д.М

Семей 2019

Герменевтика (түсіндіру). Ф. Шлейрмахер, В.Дильтей, Г.Гадамер

Фридрих Шлейермахер

Герменевтика

Түсіну туралы, рух туралы ғылымдарды ғылыми менгеру туралы ілім. Терминнің өзі көне Грецияда пайда болды, алынған хабарды белгілі бір ережелер мен интуицияға сүйене отырып түсіндіру өнері дегенді білдіреді. ХХ-ғасырда феноменология және экзистенциализм бағыттарының шеңберінде дамыған герменевтиканың негізін қалаушы Ф. Шлейермахердің (1768-1834) түсіндіруі бойынша, бұл Евангелие мәтіндері авторларының рухани дүниесіне ену тәсілі. Герменевтикада философиялық пайымдау объектісі болып тіл танылады. Неміс философы В.Дильтей герменевтиканың өрісін кеңейтіп, оның міндетін белгілі бір философиялық бағыттың өкілінің ғана емес, тұтас дәуірдің, мәдениеттің ішкі дүниесін түсінуге мүмкіндік беру деп анықтады. М.Хайдеггердің ойынша, «тіл – болмыстың үйі», яғни тіл арқылы адамның ішкі феномендеріне үңілуге болады, ол түсінудің бастауы.

Неміс философы Х.Г.Гадамер мәтін-тексті ақырғы реалдылық деп жариялап, оны философиялық пайымдау объектісіне айналдырды. Герменевтика тәсілі арқылы жеке тұлғаның ішкі дүниесіне, философиялық ой-ларының тылсым қатпарларына үңілуге болатындығын қазақ философы, академик Ғарифолла Есім «Хакім Абай» атты еңбегінде жақсы дәлелдеп шықты. Абайдың шығармаларына герменевтикалық талдау жасау арқылы ол ұлы ақынды терең ойлы философиялық тұлға ретінде тамаша ашып көрсетті.

Структурализм

XX-ғасырдың 60-жылдары Францияда қалыптасқан. лингвистика ғылымымен тығыз байланысты, өзінің негізгі философиялық-методологиялық міндетін адамның рухани-мәдени қызметінің игілі бір тарихи кезеңдер үшін жалпылық сипатқа ие болатын жемістерін зерттеу, баяндау және түсіндіру деп анықтайтын ағым. Басты өкілдері – К.Леви-Строс, М.Фуко. К. Леви-Строс (1908). Структурализм бағытының

91

өкілдерінің түсінігінше, құрылым (структура) объектінің бөліктері мен элементтеріні жай жиынтығы емес, ол абстракция арқылы ашылатын жасырын қатынастардың жиынтығы. Осы тұрғыдан алғанда структурализм белгіле: жүйесін зерттейтін семиотика ғылымымен тығыз байланысты

Белгілер жүйесін швейцарлық лингвист Ф. Соссюр бөліп көрсетіп, негізгі назарды тіл жүйесінің элементтерінің өзара әсер етуіне аударған болатын. К.Леви-Строс осы методты қолдана отырып алғашқы қауымдық тайпаларды? некелік-туыстық қатынастарын, рәсім-салттарын, дәстүрлерін, мифтерін тотемизмін зерттеді және олардың қоғамдық институттардың құрылымдары ретінде адамның мінез-құлқына айқындаушы әсер ететінін көрсеті Леви-Стростың философиялық концепциясында бейсаналылықтық құрылымы ерекше орын алады. Оның пікірінше, бейсаналы Фрейд айт қандай энергиялық-биологиялық сипаттағы иррациональдік импульстер емес, керісінше, логикалық, рациональдік мазмұнға ие, белгі жүйелерінің жасырын, бейсаналы механизмі. Леви-Стростың жетістігі ретінде оның мифтерді әлеуметтік құрылымның тұрақтылығының негізі ретінде тереңдеп зерттеуін атауға болады.

Неотомизм діни идеологиясы

XX ғасырдағы діни философия, объективтік идеализмнің қазіргі заманғы бір түрі. Бұл — ортағасырлық схоластикалық философ Фома Аквинскийдің қазіргі жағдайларға бейімделіп жаңартылған ілімі. Табиғат жайындағы ғылымдар материалдық дүниенің жаңа заңдылықтарын ашуда орасан зор табыстарға жетіп жатқан қазіргі заманда идеялық түрғыдан кертартпа күштер қалың бұқара халыққа рухани жағынан ықпал жасаудың ғасырлар бойы сыналған құралы — дін мен діни идеологияны барынша пәрменді пайдалануға тырысады. Олар ғылымды "зиянсыздандырып" өлсірету үшін, ғылыми жаңалықтарды діни мақсатта пайдалану үшін, сөйтіп адамдардың діни сенімін жандандырып, өрістету үшін бар күшін салуда. Неотомизм дәл сондай белсенді діни-философиялық ағым болып табылады. Неотомизмнің ең белгілі өкілдері: Ж.Маритен (1882-1973), Э.Жильсон (1884-1978), Й. Бохеньский (1902-?), т.б. Неотомизм объективтік-идеалистік философия ретінде ортағасырлық схоластиканың ілімін жай қайталап қана қоймайды

Оның ілімі мен діни қызметі өлдеқайда кең. ауқымды: неотомистер қазіргі заманғы ғылымның жаңалықтары мен теорияларына идеалистік тұрғыдан түсіндірме беруді, сөйтіп ақыл-парасат пен діни сенімді, ғылым мен дінді үштастыруды ез философиясының басты бір міндеті етіп қойды. Ғылыми-материалистік кезқарасқа қарсы күресу олардың қызметінде маңызды орын алады. "Сенім мен білімді бір-бірінен айыра білуді" және оларды үйлестіруді неотомистер бүкіл философияның алғышарты деп жариялады. Сенім мен білім бірін-бірі жоққа шығармайды, қайта олар құдай бізге берген ақиқаттың екі көзі ретінде бірін-бірі толықтырады, өйткені дүниесі табиғаттан тыс күшкес бағынады: ғылым табиғат дүниесін ғана танып біледі, ал дін табиғаттан тыс жоғары дүниесіні танып біледі. Дүниенің жасырын сыры — діннің қолында, ал ғылым білімнің томенгі деңгейі болып табылады, сондықтан ғылым дінге қызмет етуі, құдай болмысын т.б. негіздеумен, долелдсумен айналысуы тиіс.

Пайдаланған әдебиеттер.

- Ғабитов Т.Х. Философия оқулық. Алматы 2002 жыл
 - Сыдықов Қ. Философия Алматы 2001 жыл
 - [Кішібеков](#) Д. Философия Алматы 1998 жыл.
 - Тұрғынбаев қ. Философия Алматы 2001 жыл